

hudo bolna, je zapisana na nekaj straneh. Druge so dolge od trideset do štirideset strani in precej kompleksne, kar pomeni, da je zapisovalka Ivanka Počkar k tem ljudem prišla večkrat in poskušala uloviti njihove spomine.

Ivanka Počkar je oktobra 1999 v Brežicah o življenjepisih pripravila tudi etnološko dokumentarno razstavo z naslovom *Podobe iz časov ječmenove kave*.

Mojca Ramšak

Viera Žbirková a kol. (ur.): Hra a jej sociálne súvislosti. – Nitra : Katedra sociálnej práce a sociálnych vied FF UKF, 1999, 183 str. : ilustr.

Na Katedri za socialno delo in socialne vede Filozofske fakultete Univerze Konstantina Filozofa v Nitri na Slovaškem je v letu 1999 izšel zbornik prispevkov, ki obravnavajo otroško igro in njene povezave z družbo, v kateri se pojavljajo. Enajst avtorjev obravnava različne teme, povezane z igračami.

Viera Žbirková je avtorica besedila najobsežnejšega in vodilnega sklopa z naslovom *Igra in igrača – kulturna dediščina naroda*. V njem je osvetlila zgodovinski razvoj igre, igranja in igrač od prvih arheoloških predmetov, ki bi jim lahko prisodili vlogo igrač. Najdeni oziroma hranjeni so na ozemlju slovaške republike. Navaja tudi tri muzeje igrač in vse večje zbirke, ki so na ogled na Slovaškem, in jih je bistveno več, kot bi jih lahko našli na slovenskih tleh. Vsekakor imajo Slovaki v raziskavah otroških igrač mnogo daljšo tradicijo kot slovenski etnologi. Znameniti češki pedagog Jan Amos Komensky je že v 17. stoletju objavljaj svoje pedagoške spise, ki se nam še danes zdijo nenavadno sveži in moderni, posebno še, če jih primerjamo z običajno vzgojo otrok v tistem pa tudi kasnejših stoletjih. Komensky je študiral na Nemškem in tam je bila v okolici Nürnberga in v Schwarzwaldju igračarska obrt znana že vsaj dve stoletji, zato se je bil tudi seznanil z najrazličnejšimi igračami, ki jih je bilo prav gotovo več kot v istem času po drugih območjih. V delu *Orbis pictus* je predstavil nekaj sočasnih iger, zraven pa najdemo še ilustracije izdelovalcev lesenih struženih punčk in tudi drugačnih igrač.

Avtorica *Žbirková* se je v krajših poglavjih ukvarjala s pojmi o igrah v času razsvetljenstva, z opisom iger v srednjih šolah od 16. do 18. stoletja in z igrami in igračami v 19. stoletju. Že leta 1829 je bil ustanovljen v Banski Bistrici prvi brezplačni otroški vrtec, šele od konca 19. stoletja pa so jih začeli bolj množično ustanavljati. Posebno priljubljene igračke so bili v tem času svinčeni in kositrni vojaki ter papirnate in porcelanske punčke v s čipkami okrašenih oblekicah. Otroci bogatejših staršev so imeli še drugačne igrače: vozove in vozičke, bobne, zastavice, obroče, lopatke, lesene kocke in podobno. Otroci revnejših staršev pa so imeli seveda več doma narejenih igrač. Že ob koncu 19. stoletja, še bolj pa po letu 1900, je postal kraj Stara Tura nekakšno središče

izdelovanja lesenih igrač. V velikih količinah so jih izdelovali po domovih in jih tudi veliko izvažali. To so bile posebne vrste igračke, prepoznavne kot tip, med njimi so bile najbolj znane punčke, imenovane tirolke. Prav tako so izdelovali različne vrtavke, ptičke, ki zobajo, vozičke s konji itd. V drugi polovici svojega prispevka se je avtorica Viera Žbirková podala na področje igre in razpravljala o vzgojni igri v interdisciplinarnih pristopih, o pedagogiki igre, o vidikih načrtovanja in metodiki igre.

Sledi prispevek *Jane Vereščakove* o igrah in igračah in njihovih psihosocialnih povezavah pri predšolskih otrocih. Posebno poglavje je namenjeno igračam, ki so priporočljive za predšolske otroke. V tretjem prispevku avtorica *Jana Svetliková* piše o specialni vzgoji, o vzgoji in igri otrok s specialnimi potrebami. Obravnava igre in igrače in njihovo terapevtsko vlogo, ukvarja se s kriteriji za izbiro iger, z adaptacijo iger in igrač in z nameni adaptivne igre. *Eva Fandelová* je napisala četrti prispevek, v katerem pojasnjuje igro in pojem socialno-psihološke vaje. Kot ostali članki ima tudi ta priložen obširen seznam priporočene literature.

S krajšimi razpravami so sodelovali še: *Miroslav Tvrdoň* (Igra in njeno socialno-filozofsko ozadje), *Anastaziá Terlandayová* (Igra in njen pomen v prostem času), *Adriana Wiegerová* (Igra v projektu Body Art Mix), *Eva Gajdošová* in *Gabriela Herenyiová* (O programu rešitve konfliktov dijakov v humanistični šoli). Vsi prispevki so opremljeni s priporočeno literaturo in s temami za seminarske naloge.

V razdelku *Spodbude in izkušnje iz tujine* objavljata dva avtorja. *José Luis Ramos R.* iz Mehike razpravlja o vzajemni komunikaciji s posredovanjem igre in pri tem navaja eksperimente, s katerimi so se ukvarjali. *Maria da Graca Machado Vandresen* pa piše o igračah in igrah na šolskih igriščih v Santa Catarini v Braziliji. Zelo podrobno opisuje in navaja igrače in igre v dobi velikih kulturnih in družbenih sprememb, jih deli v igre za fante in dekleta in končuje s priporočeno literaturo.

Nekateri članki so ilustrirani, nekaj ilustracij pa je še na koncu zbornika. Članki so opremljeni s kratkimi povzetki v angleščini in španščini.

Tanja Tomažič

N. I. Tolstoja (ur.): Slavjanske drevnosti : etnolingvističeskij slovar', 2. del, D-K, Moskva : Meždunarodnye otnošenija 1999, 704 str. : ilustr.

Končno je pred nami – za vse, ki se ukvarjamo s preučevanjem slovanske duhovne kulture in šeg, že težko pričakovana knjiga – 2. del etnolingvističnega slovarja Slavjanske drevnosti, katerega naslov bi v slovenščino morda še najustrezneje lahko prevedli kot “Slovanske starožitnosti”, ki jih avtorji definirajo kot “tiste oblike in elemente srednjeveške slovanske kulture, ki so se ohranili do današnjega časa ali do nedavnega.”

Slovar je delo ekipe Oddelka za etnolingvistiko in folkloro Inštituta za slavistiko in balkanistiko Ruske akademije znanosti v Moskvi. Sodelavci inštituta so svoje delo za